

Experiment d'ajuts a la renda als Països Baixos: Utrecht

Timo Verlaet i Marcel de Kruijk

Escola Universitària d'Economia d'Utrecht. Països Baixos

Paraules clau: renda mínima garantida, exclusió social, experiment de camp, benestar social, renda mínima d'inserció, renda bàsica

Actualment hi ha diversos governs i iniciatives privades que estan ideant noves formes de prestacions de rendes o que ja les estan començant a aplicar, sovint similars o inspirades en el concepte de renda bàsica. El projecte B-MINCOME de Barcelona, que es va posar en marxa a finals de 2017, n'és un exemple. El nostre article fa referència a l'estudi *"Weten wat werkt"* ("Saber què funciona") que s'està duent a terme actualment a Utrecht i que és un dels sis projectes municipals independents en matèria de prestacions a la renda que s'estan fent als Països Baixos. Malauradament, atès que en el moment d'escriure aquest article la recerca encara està en curs, no podem exposar-ne els resultats. No obstant, En el lloc seu, analitzarem com va néixer l'experiment, en descriurem el disseny experimental i compararem el que s'està fent a Utrecht amb altres experiments similars que tenen lloc arreu del món.

1. Els "experiments dels Països Baixos"

A la tardor del 2017, la ciutat de Barcelona i els seus socis van presentar la posada en marxa de B-MINCOME, un projecte ambiciós per combatre la pobresa i l'exclusió social en les àrees urbanes més desfavorides de Barcelona. B-MINCOME combina una renda mínima garantida amb polítiques socials actives pensades especialment per a les llars amb rendes baixes. Durant els dos anys que durarà el projecte, es té previst posar a prova diversos tipus de polítiques de renda i polítiques d'inserció en un entorn experimental. D'aquesta manera, Barcelona s'afegeix a la llista de governs i iniciatives privades que actualment ideen noves polítiques de renda o que ja les estan començant a aplicar, sovint similars o inspirades en el concepte de renda bàsica.

Altres exemples serien els experiments municipals duts a terme als Països Baixos en matèria de prestacions de renda, també anomenats *experiments de confiança* o *experiments de renda bàsica dels Països Baixos*. Als Països Baixos, el descontentament respecte a la política de benestar social del país ha fet que almenys sis ciutats holandeses hagin volgut posar a prova noves maneres de concedir ajuts a la renda als seus ciutadans. Entre aquestes ciutats hi ha Utrecht, on l'estudi s'ha batejat "*Weten wat werkt*" ("Saber què funciona") i que s'adreça a més de 700 persones actualment beneficiàries de rendes mínimes. Mentre duri l'experiment, s'eliminen les obligacions de reinserció i les sancions per incompliments vinculades a l'obtenció de rendes mínimes amb l'objectiu de conferir més autonomia a les persones beneficiàries. Altres aspectes innovadors de l'experiment són la creació de plans a mida per ajudar les persones beneficiàries i un augment dels seus incentius financers perquè acceptin feines remunerades. Les proves de les altres cinc ciutats segueixen un plantejament similar i seran igualment avaluades en termes d'afavorir la reinserció al mercat laboral i la participació social, a més d'estudiar els efectes per a la salut, el benestar i la situació econòmica de les persones participants. Amb aquest article pretenem acostar a un públic més ampli i internacional l'experiment d'Utrecht, així com el context polític i institucional en el qual té lloc.

Hem estructurat l'article de la manera següent. Comencem amb un breu resum del context polític a l'apartat 2 per tal d'explicar com funciona el sistema neerlandès de prestació de rendes. A l'apartat 3 repassem la història dels experiments dels Països Baixos i analitzem els principals factors que han contribuït a la seva aparició. L'apartat 4 se

centra en els fonaments teòrics dels experiments, mentre que l'apartat 5 presenta com és el disseny del nostre experiment i els indicadors de resultats que ens interessin. A l'apartat 6 comentem les semblances i les diferències entre el nostre estudi i uns altres quatre estudis similars sobre polítiques de rendes que s'estan duent a terme en altres parts del món. L'apartat 7 serveix de conclusió i explica què s'espera de l'estudi.

2. Resum de les polítiques actuals: la renda mínima d'inserció als Països Baixos

Per entendre la naturalesa de l'experiment d'Utrecht i per explicar l'aparició d'altres experiments similars als Països Baixos, és útil fer una breu introducció del context institucional de l'actual sistema neerlandès de prestació de rendes. Als Països Baixos, la renda mínima d'inserció funciona seguint el model de la renda mínima garantida (RMG). En altres llocs del món aquests models també es coneixen amb el nom d'*ajuts o prestacions socials* o *xarxa de protecció social*. En aquest article utilitzem aquests termes indistintament. L'RMG és un programa de prestacions no contributives que proporciona uns ingressos mensuals a les llars més pobres, que es determinen segons els recursos disponibles i la feina de què disposen¹. La legislació neerlandesa en matèria d'RMG és extensa i complexa, motiu pel qual ens centrem només en les normes i condicions més importants. L'RMG neerlandesa preveu un pagament mensual màxim de 1.026 € per a una llar d'un sol membre².

1. En neerlandès, aquest programa de prestacions rep el nom de *bijstand*.

2. Les llars amb dues persones reben 1.465 € mensuals. L'import de l'RMG es fixa en relació amb el salari mínim interprofessional: les llars d'una sola persona perceben el 70% del salari mínim, mentre que les llars de dues persones en reben el 100%.

A més d'això, les persones beneficiàries poden optar també a prestacions per fills, habitatge i atenció sanitària. La política està pensada com a mecanisme de protecció temporal amb l'objectiu de proporcionar uns ingressos mínims fins que les persones beneficiàries puguin tornar a generar ingressos (habitualment, a través d'una feina remunerada). A canvi, cal que les persones beneficiàries compleixin una sèrie de normes, com ara redactar sol·licituds de treball, acceptar ofertes de feina o seguir un programa de formació laboral. Les persones beneficiàries que no compleixin aquests requisits poden ser sancionades amb la congelació de la prestació o bé retirant-los-la. D'aquestes normes en queden exemptes les persones amb incapacitat laboral o amb problemes greus de salut.

Un aspecte important del marc institucional neerlandès és que les administracions locals (els ajuntaments i els consells regionals) tenen la competència d'executar aquest programa, és a dir, d'ajudar les persones sol·licitants a reintegrar-se al mercat laboral. Mentre que fins el 2001 totes les despeses locals relacionades amb l'RMG les reemborsava l'Administració central, actualment les autoritats locals reben un pressupost per a l'RMG. El pressupost (també anomenat *pressupost d'inserció*) es calcula amb una fórmula complexa basada en la composició de la població del municipi. Si bé els pressupostos de reinserció són bàsicament pagaments d'una sola quantitat calculada a partir de paràmetres objectius de població, les despeses reals de l'RMG també depenen de les polítiques locals, de l'economia regional i del mercat laboral. D'acord amb la teoria econòmica, aquest model incentiva a les administracions locals a reduir els casos de persones beneficiàries de l'RMG i a adaptar millor les seves polítiques

a les condicions del municipi. Per tant, l'RMG s'atorga d'una manera completament descentralitzada en la qual el Govern nacional n'estableix el marc legal, i l'Administració local l'executa. Aquest model és el que ha facilitat la recent aparició dels “experiments” dels Països Baixos.

Taula 1. Dades d'interès sobre la ciutat d'Utrecht

Població (2018)	347.574 habitants
Producte interior brut <i>per càpita</i> (2015)	23.100 € (nacional: 24.700 €)
Creixement del producte interior brut (2017)	3,2% (nacional: 3,2%)
Taxa d'atur (2017)	4,6% (nacional: 4,4%)
Beneficiaris de l'RMG (2018)	10.124 llars (el 5,7% del total de llars)

La taula 1 mostra que Utrecht (la quarta ciutat dels Països Baixos) té uns paràmetres adequats en diversos aspectes socioeconòmics (també comparativament amb la mitjana de tot el país). El percentatge de beneficiaris de l'RMG a Utrecht és comparable amb el d'altres ciutats holandeses de més de 100.000 habitants. Tanmateix, l'objectiu d'Utrecht és millorar els serveis socials que presta.

Font: Estadístiques dels Països Baixos, Ajuntament d'Utrecht.

3. De la idea a l'experiment: com va començar tot

Per entendre per què algunes administracions locals als Països Baixos, incloent-hi l'Ajuntament d'Utrecht, decidiren posar en pràctica aquests experiments hem de remuntar-nos a l'inici de 2015. En aquell moment, els Països Baixos van reformar les seves polítiques de benestar a través de l'anomenada Llei de participació (*Participatiewet*)³. La reforma també va incloure l'enduriment de la normativa de l'RMG, imposant unes regles més estrictes i augmentant les condicions per accedir a la prestació. Ara les persones

3. Per a més informació sobre l'aparició dels nous experiments municipals als Països Baixos en relació amb els canvis en l'estat del benestar al país, vegeu Groot et al. (2018).

beneficiàries d'assistència social han de complir una obligació més estricta a l'hora d'acceptar una feina i estar disposades a fer un trajecte de fins a tres hores per arribar-hi. A més, es va atorgar als ajuntaments la potestat d'especificar què havien de fer les persones beneficiàries a canvi de rebre els ajuts. Aquest *quid pro quo* pot oscil·lar entre fer voluntariat i treballs de cura, o bé altres “activitats socials no remunerades”. Les persones beneficiàries que no compleixin la normativa ara poden ser sancionades (congelant-los o suprimint-los la prestació) d'una manera més ràpida i severa.

La nova legislació va generar certa preocupació en els ajuntaments, als quals —gràcies a la descentralització— se'ls forçava a executar el programa i a finançar-lo amb el seu pressupost de reinserció. Alguns ajuntaments entengueren que el nou plantejament els generaria més feina burocràtica i implicaria una major inversió de temps. Degut a les regulacions addicionals, els controls i les exempcions especials, augmentaria la complexitat de les sol·licituds de les prestacions i es carregaria amb més feina els departaments de benestar locals i els seus treballadors socials. A altres ajuntaments els preocupava que endurir la normativa i amenaçar les persones sol·licitants amb sancions crearia un conflicte d'interessos i despertaria desconfiances entre els treballadors socials i els sol·licitants, dificultant encara més treballar plegats per a la seva reinserció.

No obstant, la reforma del 2015 també deixava espai per a experimentar amb noves polítiques. Amb l'objectiu de millorar les polítiques de benestar vigents, es va redactar una disposició especial (l'article 83) a la nova llei que permetia als ajuntaments posar en marxa experiments

de fins a dos anys que innovessin en política social. Els ajuntaments, desitjosos de canviar el sistema que s'acabava de reformar, van adoptar agraïts aquesta nova clàusula i de seguida van començar a desenvolupar les seves pròpies idees sobre com millorar les polítiques socials i com posar aquestes idees en pràctica. Aviat, més de 40 administracions locals van posar en marxa les seves pròpies iniciatives. Tot i que els motius de cada municipi per iniciar els experiments eren diferents, totes les iniciatives locals iniciades durant aquest període tenen com a element comú la insatisfacció general amb la reforma del 2015 (Dent, 2017).

Molts ajuntaments uniren esforços amb les universitats locals, a les quals se'ls havia demanat que dissenyessin assaigs aleatoris controlats o *randomized control trials* en anglès (també anomenats experiments de camp). Els quatre ajuntaments d'Utrecht, Groningen, Tilburg i Wageningen van encapçalar la iniciativa i a mitjans de 2015 van començar a negociar amb el Ministeri d'Ocupació i Afers Socials els termes en què podien dur a terme els experiments amb les noves normes. Van haver de passar uns altres dos anys fins que van poder iniciar-se finalment els primers experiments. Els conflictes polítics entre les administracions locals —que volien llibertat per continuar amb els seus plans inicials— i el Govern central —que intentava refrenar el moviment— van acabar en una sèrie de negociacions que finalment van obligar els ajuntaments a redissenyar o reduir l'abast dels seus experiments⁴.

4. Contràriament als propòsits inicials, els ajuntaments han hagut d'afegir un grup experimental exposat a un tractament més intensiu per part dels departaments de benestar. Els diners extra que es permetia guanyar a les persones participants d'un dels grups experimentals també es van haver de restringir.

Pel camí, molts ajuntaments decidiren abandonar els seus plans. Per ara, els experiments que s'emparen en la clàusula d'innovació de la Llei de participació i que modifiquen la normativa de l'RMG s'estan duent a terme a sis municipis (Utrecht, Groningen, Tilburg, Deventer, Wageningen i Nijmegen; vegeu també l'apartat 7). Quatre ciutats més (Amsterdam, Apeldoorn, Epe i Oss) estan planificant o duent a terme experiments amb l'RMG sense modificar la legislació vigent.

4. Per què calen els experiments?

Un cop hem descrit el model institucional que va propiciar els experiments als Països Baixos, volem descriure quina ha estat la motivació per dur a terme els experiments des d'un punt de vista teòric. O, dit d'una altra manera, per què nosaltres —com a investigadors involucrats— pensem que és una bona idea experimentar amb altres normes i regulacions respecte a l'RMG?

Per establir els fonaments teòrics dels experiments, hem d'escollir com a punt de partida el model econòmic estàndard del comportament humà. Aquest model representa els humans com a persones racionals, perfectament autocontrolades que actuen estrictament en el seu propi interès, al prendre decisions que optimitzin els costos i els beneficis de les seves accions. D'acord amb això, aquest “humà econòmic” (*homo economicus*) intenta maximitzar la seva utilitat (la satisfacció obtinguda d'un bé) com a consumidor, i el seu benefici, com a productor. Aquesta imatge de l'ésser humà ha resultat ser una eina molt potent tant per a l'anàlisi econòmica com per a l'elaboració de polítiques. Fins a dia d'avui, continua sent la referència per a la majoria d'aplicacions econòmiques

així com també per a molts plantejaments polítics que encara recorren a la informació, als incentius econòmics i a la regulació com a les principals eines per a modificar el comportament humà.

Tanmateix, un nombre cada vegada més gran d'evidències extretes del camp de l'economia del comportament, posen en qüestió la nostra visió ortodoxa sobre el comportament i les decisions dels éssers humans. L'economia del comportament incorpora nocions psicològiques en l'anàlisi econòmica en un intent d'obtenir nous coneixements teòrics, millorar les prediccions i fer més efectives les solucions polítiques (Camerer *et al.*, 2004). Al contrari de la teoria econòmica estàndard, l'economia del comportament assumeix, per exemple, que els éssers humans (i) tenen una capacitat cognitiva limitada per a prendre decisions (racionalitat limitada), (ii) fan eleccions contràries al seu interès en el llarg termini (força de voluntat limitada), i (iii) estan disposats a sacrificar els seus propis interessos per ajudar els altres (autointerès limitat) (Mullainathan i Thaler, 2000). Partint d'aquests supòsits i reconeixent els biaixos psicològics de les persones, un creixent conjunt de recerques en economia del comportament suggereix noves formes de plantejar les intervencions polítiques.

D'aquests estudis aprenem, per exemple, que instruments polítics tradicionals com les multes o les sancions poden ser contraproductius i reduir el comportament cooperatiu o complidor dels éssers humans (Gneezy i Rustichini, 2000), mentre que canvis petits en les polítiques poden “estimular” la gent a prendre millors decisions i aconseguir que compleixin les normes sense imposicions (Thaler i Sunstein, 2008). També sabem que la gent fa

servir dreceres simples (heurística) quan pren decisions o que sistemàticament sobrevalora el present i menysté el futur; ambdós comportaments es poden usar, i de fet ja s'han usat, per desenvolupar nous instruments polítics. Tornant als experiments neerlandesos, hi ha tres nocions de les ciències del comportament que creiem que juguen un paper important en el benestar social. Aquestes nocions són les que han motivat el disseny dels experiments municipals dels Països Baixos i les que formen el seu fonament teòric.

La primera noció fa referència a descobriments recents sobre l'impacte de la pobresa en la ment de les persones. La recerca en aquest camp d'estudi relativament nou, demostra que l'escassetat (econòmica) i la pobresa redueixen els recursos cognitius de les persones (Mullainathan i Shafir, 2013). Aquest recursos són necessaris per a una sèrie de tasques en què s'ha de processar informació, com per exemple, planificar, concentrar-se, raonar, prioritzar i evitar donar respostes immediates. Sembla plausible suposar, doncs, que les persones que sol·liciten ajuts socials han de fer front a aquests efectes perjudicials provocats per l'escassetat (econòmica). Al sobreviure amb pocs ingressos, les persones beneficiàries d'ajuts socials han de fer front a nombrosos problemes econòmics, com ara fer malabarismes amb les despeses, complir els terminis de pagaments o decidir sobre bones ofertes a l'hora de comprar. Es troben en situacions en què qualsevol decisió equivocada, per petita que pugui ser, pot comportar greus conseqüències. Si assumim que l'escassetat econòmica i les activitats associades al compliment de les normes consumeixen una gran part dels seus recursos cognitius,

queda poc espai per a altres tasques cognitives importants i igualment exigents, com ara cercar feina o la reinserció sostenible. Reduir els condicionants dels programes de benestar, com els de l'RMG, podria alleugerir la càrrega cognitiva d'aquestes persones i alliberar els seus recursos per a realitzar altres tasques.

La segona noció sobre el comportament prové de les teories de la motivació psicològica i es refereix a la constatació que els incentius externs poden desplaçar la motivació intrínseca (Frey i Jegen, 2001). La teoria de l'autodeterminació suggereix que les persones que tenen una motivació intrínseca participen en les activitats perquè les troben plaents i interessants (Deci i Ryan, 1985). Pel que sembla, doncs, la motivació intrínseca comporta diversos avantatges, com ara un comportament més efectiu i persistent i reforcen el benestar i la satisfacció. Observem que en moltes situacions, els incentius externs com les recompenses (incentius positius) o les sancions (incentius negatius), tenen un efecte contraproductiu i poden perjudicar la motivació intrínseca. En conseqüència, reduir la condicionalitat de les polítiques socials i eliminar els incentius externs negatius (com les sancions) podria afavorir la motivació interna de les persones beneficiàries. Al seu torn, s'espera que una major motivació interna comporti millors resultats pel que fa al comportament.

La darrera noció té a veure amb el predomini de certs valors o preferències socials com ara la reciprocitat i la confiança. La reciprocitat descriu la preferència per respondre a l'amabilitat amb amabilitat i a la maldat amb maldat, la qual cosa significa que les persones tendeixen a recompensar els favors (reciprocitat positiva) i a venjar-

se quan se'ls perjudica (reciprocitat negativa). Observem aquest comportament recíproc en molts contextos. Els treballadors responen als regals econòmics dels seus caps treballant més intensament (Bellemare i Shearer, 2011). Els cambrers o cambreres que somriuen acostumen a rebre més propines que els o les que no són tan simpàtiques (Tidd i Lockard, 1978). Igualment, apropar-se a les persones de forma més positiva sovint és correspost amb un comportament cooperatiu. En canvi, les accions hostils sovint són correspostes amb represàlies. Així, per exemple, s'ha comprovat que les retallades salarials augmenten els furts per part del personal (Greenberg, 2002). Usualment, els programes de benestar social com l'RMG recorren a incentius negatius com ara sancions i multes per tal de motivar a les persones beneficiàries. Si aquestes mostren una clara tendència a la reciprocitat, els incentius negatius podrien no ser la millor manera de suscitar un comportament cooperatiu i complidor.

En resum, les nocions extretes (i) de la teoria de l'escassetat, (ii) de les teories sobre motivació psicològica i (iii) dels estudis sobre valors i preferències socials, proporcionen una justificació per experimentar amb noves regles en l'RMG. A l'apartat següent exposarem específicament el disseny de l'experiment d'Utrecht i com pretenem avaluar el funcionament aquestes d'aquestes noves regles.

5. Disseny de l'experiment i resultats

L'experiment d'Utrecht s'ha dut a terme en col·laboració entre la Universitat d'Utrecht, l'Ajuntament d'Utrecht i ciutats veïnes de la regió. Per a l'experiment, s'han distribuït aleatòriament a persones beneficiàries de prestacions

socials en quatre grups diferents —un grup de control i tres de tractament— que posen a prova quatre enfocaments diferents (vegeu la taula 2). El fet que la distribució de participants per grups sigui aleatòria garanteix que les diferències observades en els grups només puguin ser atribuïdes al tractament concret. Això ens permet extreure inferències causals sobre els efectes dels diversos enfocaments aplicats. Els tres tractaments diferents s'han coordinat a escala nacional en les negociacions amb el Ministeri d'Ocupació i Afers Socials. Com a conseqüència, totes les ciutats participants han pogut experimentar amb els mateixos tractaments o amb una combinació d'aquests. El grup diana de l'experiment el formen totes les persones beneficiàries d'ajuts socials d'Utrecht, llevat quan participar-hi els podia suposar un risc o no els era possible⁵. En total, més de 700 persones han acceptat participar en l'estudi, una xifra que representa aproximadament el 10% del total de la població diana.

Els grups de recerca A i B s'han considerat grups de control, la qual cosa significa que les persones que hi participen han de complir la normativa ordinària de benestar social, és a dir: cercar feina, acceptar les ofertes de feina que se'ls ofereixin, participar activament en els programes d'inserció laboral i fer serveis a la comunitat a canvi de les prestacions que reben. No complir aquesta normativa pot implicar que se'ls congelin o suprimeixin els ajuts. La participació a l'experiment és voluntària, fet que comporta el risc que la selecció de participants sigui esbiaixada i que els resultats es desviïn, ja que els participants no s'han

5. Per exemple, n'han quedat excloses les persones beneficiàries menors de 27 anys, atès que estan subjectes a una altra normativa diferent.

Taula 2. Grups de tractament de l'experiment d'Utrecht

Grup de tractament	Descripció
A. Grup de referència	Grup aleatori de sol·licitants que no van ser convidats a participar en l'experiment i que, per tant, estan subjectes al règim general de benestar social.
B. Grup de control: <i>Mesurar què funciona</i>	Grup de sol·licitants que volen participar l'experiment i que es troben subjectes al règim general de benestar social.
C. Tractament 1: <i>Passar a l'acció per un mateix</i>	Sol·licitants que estan exempts de les obligacions ordinàries per conservar la seva prestació, com ara cercar feina o apuntar-se en programes d'inserció.
D. Tractament 2: <i>Passar a l'acció amb ajuda addicional</i>	Sol·licitants que reben ajuda addicional mitjançant una supervisió personalitzada i mediació intensiva per part de l'Ajuntament d'Utrecht.
E. Tractament 3: <i>Esforçar-se paga la pena</i>	Sol·licitants a qui es permet conservar els ingressos addicionals que puguin obtenir, més enllà del que permet la normativa actual.

Font: Elaboració pròpia.

escollit aleatòriament. Amb l'objectiu de reduir aquest possible biaix, hem inclòs un segon grup de control: el grup de referència.

En el primer grup de tractament, el C, hem eximit les persones participants de les obligacions habituals i, per tant, eliminem les sancions sobre les prestacions. Així, a les persones que participen en aquest grup, se'ls dona plena autonomia i llibertat d'elecció a l'hora de buscar feina o fer altre tipus de participacions. Això ens ha permès posar a prova les hipòtesis sobre els efectes que provoca eliminar l'hostilitat i els incentius externs negatius.

En el segon grup de tractament, el D, l'Ajuntament d'Utrecht proporcionarà a les persones participants ajuda addicional en comparació amb el grup de control. Aquest mètode ens ha permès comprovar la importància de disposar d'una ajuda addicional com a incentiu per reinserir-se en el mercat laboral o fer altres contribucions. A més, podem comprovar si l'ajuda addicional que

proporcioni un equip de professionals especialitzats genera més hostilitat o més cooperació.

En l'últim grup de tractament, l'E, s'ha permès a les persones participants conservar els ingressos que obtinguin addicionalment (més enllà del que permet la normativa actual)⁶. Aquest mètode ens ha permès comprovar la importància de generar ingressos propis com a incentiu per reinserir-se en el mercat laboral.

Plantegem valorar el funcionament dels tres models de manera global. Conseqüentment, els resultats que esperem són de sis tipus diferents. Com a primer resultat, estudiem les diferències a l'hora d'acceptar feines remunerades (a temps complet o parcial). Altres variables pel que fa

6. A les persones participants d'aquest grup se'ls ha permès mantenir el 50% dels ingressos obtinguts addicionalment fins a un import màxim de 202 € mensuals durant tot el temps que duri l'experiment. La legislació vigent permet mantenir els 25% d'aquests ingressos per un import màxim de 202 € i durant un màxim de sis mesos.

als resultats són la situació econòmica de les persones beneficiàries, la participació i l'activació social, la salut i el benestar, el seu grau de satisfacció respecte a la normativa i també el cost dels diferents models.

Per recopilar informació, usem dades administratives i enquestes. Les dades es recullen en tres fases diferents. Vam començar fent una mesura prèvia al tractament, que ens permet establir un punt de referència de la mesura. Les tasques de seguiment es realitzaran a la meitat i al final de l'experiment. Les fases de les mesures ens permeten fer un seguiment dels efectes dels tractaments al llarg de l'experiment. En total, l'estudi s'ha programat amb una durada de 16 mesos. La taula 3 mostra el calendari de l'experiment.

Taula 3. Calendari de l'experiment "Weten wat werkt"

Data	Fase experimental	Mesura
Febrer-maig de 2018	Fase d'inscripció	1. Febrer-maig de 2018
1 de juny de 2008 – 1 d'octubre de 2019	Fase d'intervenció	2. Gener de 2019 3. Setembre de 2019
Inici: gener de 2020	Fase de publicació	

Font: Elaboració pròpia.

6. El mateix, però diferent? Comparació amb altres estudis

Tal com hem dit a la introducció, s'han ideat i, en alguns casos ja s'estan duent a terme, diversos experiments de prestacions de rendes mínimes a tot el món. En aquest apartat descriurem quatre estudis que ens sembla que en són els exemples més destacables. Comentarem breument les principals semblances i divergències d'aquests experiments amb els dels Països Baixos⁷. Per a més informació sobre aquest aspecte, recomanem les

aportacions de Kate McFarland (2017) al web de la Xarxa Renda Bàsica (Universal Basic Income Earth Network).

1. Experiment de GiveDirectly sobre renda bàsica a Kenya

El novembre de 2017 l'entitat americana sense ànim de lucre GiveDirectly va iniciar un experiment de renda bàsica a 300 pobles de Kenya (16.000 habitants). Els 300 pobles s'han assignat aleatòriament al grup de control, al qual no s'atorga cap prestació, o a algun dels tres grups de tractament, en els quals tots els habitants reben algun tipus de prestació incondicional (mensualment o en un pagament únic). La durada de la prestació varia en funció del poble i en alguns pot arribar fins a 12 anys. Els resultats de més interès són: el nivell econòmic, l'ús del temps (educació, feina, participació en la comunitat), assumpció de riscos, relacions de gènere i perspectives vitals. A diferència dels experiments neerlandesos, GiveDirectly posa a prova l'atorgament de prestacions incondicionals com a mecanisme d'ajuda al desenvolupament. Les prestacions de GiveDirectly són universals (no hi ha avaluació de recursos disponibles, tothom és elegible), mentre que en el cas dels Països Baixos l'accés a la renda mínima depèn dels ingressos laborals (entre altres criteris). Això explica també el perquè els experiments dels Països Baixos es limiten a les persones beneficiàries de prestacions socials i no s'atorguen al conjunt de la població (tal com s'esperaria d'un experiment real de renda bàsica). No obstant, els resultats que interessin són similars als neerlandesos. L'ús del temps (feina, educació o

7. Aquest resum tracta sobre l'estat dels projectes en el moment de redactar aquest article. Exposem els detalls de cada projecte segons el coneixement que en tenim.

participació en la comunitat) i les perspectives vitals són també algunes de les variables principals que s'estudien als Països Baixos.

2. Experiment sobre renda bàsica a Finlàndia

El gener de 2017 el Govern finlandès va iniciar un experiment de dos anys que incloïa 2.000 persones seleccionades aleatòriament i que en aquell moment rebien la prestació d'atur. Durant l'experiment, les 2.000 persones participants van rebre una prestació mensual sense condicions de 560 €. El grup de control rebria la mateixa prestació, però prèviament a demostrar que complia la normativa en matèria de benestar social (per exemple, la cerca activa de feina). A més, les persones que participaven en el grup de control perdien la seva prestació quan aconseguien una feina remunerada, mentre que els pagaments al grup de tractament continuaven efectuant-se. De manera similar als experiments neerlandesos, a Finlàndia la població diana consisteix en persones que actualment reben prestacions i, com als Països Baixos, un dels grups de tractament no està obligat a complir amb (la majoria de) normes de benestar social. Tanmateix, a diferència de les prestacions finlandeses, les neerlandeses encara s'atorguen en funció dels recursos disponibles. A més, en aquest estadi, l'interès de l'avaluació a Finlàndia se centra només en la situació laboral mentre que als Països Baixos se centra en altres aspectes.

3. Projecte pilot sobre renda bàsica (renda mínima garantida) d'Ontario

En el cas d'Ontario, les persones participants reben una prestació la quantitat de la qual depèn dels seus ingressos i del tipus de llar. La prestació, doncs, no depèn de la situació

laboral, ni de la participació en activitats de recerca de feina, formació o d'altres que calgui complir. El pagament màxim anual és d'11.340 € (16.989 CAD) per persona i de 16.038 € (24.027 CAD) per a parelles. Per cada dòlar d'ingrés addicional que guanyin, la prestació es redueix en 50 cèntims. D'aquesta manera, en alguns casos hi ha participants que no reben cap pagament del programa, ja que els seus ingressos són massa elevats. L'Administració local d'Ontario vol que la xifra de participants de l'experiment arribi a 4.000 persones. A diferència dels experiments neerlandesos, la prova pilot d'Ontario s'adreça a totes les llars amb ingressos baixos i no només a les persones que ja reben prestacions socials. En relació als resultats, però, els dos projectes comparteixen l'objectiu d'observar els efectes més enllà de la situació laboral, com ara les repercussions per a la salut.

4. El projecte de Barcelona: B-MINCOME

En l'experiment B-MINCOME, que probablement ja coneixeran les persones que llegeixen aquest article, s'han distribuït aleatòriament 1.000 llars amb rendes baixes en deu grups de tractament (unes altres 1.000 persones s'han assignat al grup de control). Les persones que participen en els grups de tractament reben una prestació econòmica mensual de forma condicional i d'altres de forma no condicional; on la quantia de l'import varia en funció de la composició i la situació econòmica de la llar. Alguns dels grups de tractament inclouen programes d'activació social, per exemple, de formació i ocupació. L'experiment de Barcelona se centra en l'exclusió social i, igual que els neerlandesos, té en compte diversos resultats com ara la participació en el mercat laboral, la participació en cursos de formació, la salut i el benestar. De tota manera,

el projecte B-MINCOME se centra en les llars amb baixos ingressos i no únicament en les que ja reben prestacions socials, com en els Països Baixos.

7. Perspectives

En paral·lel a la redacció d'aquest article, en sis ciutats dels Països Baixos entre les quals hi ha Utrecht, s'estan duent a terme experiments de camp per posar a prova noves polítiques de transferència de rendes. L'inici d'aquests experiments ha suposat que, per primera vegada, una sèrie d'ajuntaments neerlandesos s'unissin a professionals de la recerca en un projecte de gran escala per posar a prova una sèrie de polítiques innovadores. En tot el país hi participen més de 3.000 persones beneficiàries. Tot i que el model varia segons les circumstàncies i les motivacions locals, en general s'ha pogut acordar la naturalesa dels tractaments i les variables de resultats entre les diverses ciutats. Aquest acord permetrà fer estudis comparatius i avaluar els resultats a escala nacional. Tots els estudis tenen com a objectiu informar les persones responsables d'elaborar polítiques sobre el funcionament de formes alternatives d'atorgar prestacions econòmiques. Atès que els sis experiments s'allargaran fins a l'octubre de 2019, es preveu publicar els informes finals cap a la primavera de 2020. Igualment, s'informarà dels resultats al Ministeri d'Ocupació i Afers Socials dels Països Baixos. Serà aleshores quan la voluntat de posar en pràctica les lliçons apreses quedarà en mans dels i les representants electes tant de les administracions locals com del Govern central.

Bibliografia

- BELLEMARE, Charles; SHEARER, Bruce. "On the relevance and composition of gifts within the firm: evidence from field experiments". *International Economic Review*, 52(3), (2011), p. 855-882.
- CAMERER, Colin; LOEWENSTEIN, George; RABIN, Matthew. *Advances in Behavioural Economics*. Princeton: Princeton University Press, 2004.
- DECI, Edward; RYAN, Richard. *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Nova York: Plenum, 1985.
- DENT, Anna. "From utopia to implementation: How basic income has progressed from radical idea to legitimate policy solution - An exploratory study". University of Bristol, 2017.
- FREY, Bruno; JEGEN, Reto. "Motivation Crowding Theory". *Journal of Economic Surveys*, 15(5), 2001, p. 589-611.
- GNEEZY, Uri; RUSTICHINI, Aldo. "A Fine is a Price". *The Journal of Legal Studies*, 29(1), 2000, p. 1-17.
- GREENBERG, Jerald. "Who stole the money, and when? Individual and situational determinants of employee theft". *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 89(1), 2002, p. 985-1003.
- GROOT, Loek; MUFFELS, Ruud; VERLAAT, Timo. "Welfare States' Social Investment Strategies and the Emergence of Dutch Experiments on a Minimum Income Guarantee". *Social Policy and Society*, 18(2), 2018, p. 277-287.
- MCFARLAND, Kate. Overview of Current Basic Income Related Experiments (October 2017). 2017. <https://basicincome.org/news/2017/10/overview-of-current-basic-income-related-experiments-october-2017/> [Consulta feta el 21 de juny de 2018]
- MULLAINATHAN, Sendhil; SHAFIR, Eldar. *Scarcity – The True Cost of Not Having Enough*. Londres: Penguin Books, 2013.
- MULLAINATHAN, Sendhil; THALER, Richard. "Behavioral Economics". *NBER Working Paper No. 7948* (2000).
- THALER, Richard; SUNSTEIN, Cass. *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. New Haven: Yale University Press, 2008.
- TIDD, Kathi; LOCKARD, Joan. "Monetary significance of the affiliative smile: A case for reciprocal altruism". *Bulletin of the Psychonomic Society*, 11(6), 1978, p. 344-346.